

تاریخ عثمانی انجمنی

۱ حیران
۱۳۳۰

پنجی سنه
نومبر ۲۶

مجموعہ سی

قزاز آرتین

سلطان محمود ثانی حضرتلرینک توجه مخصوصلرینه منظرینی سایه‌سندده زماننک وقوعاننده مهم بررول ایضا ایتمش اولان قزاز آرتین قارص شهری اهاالیسندن حاجی بغوص نامنده فقیر برارمنی نك مخدومی ایدی . ۱۷۶۸ سنه میلادی‌سندده (هجرت ۱۲۸۲) سلطان مصطفی خان ثالث طرفندن روسیه قارشی اعلان حرب اولنه‌رق زعامت و تیار اربابی ایله «بوروك» لرك (یعنی «اولادقآن» ك) و سائر باشی بوزوق صنوف عسكریه نك تحشیدی ایچون آناتولی ولایات شاهانه‌سه ایکی یوزقدر فرمان کوندرلمسی اوزرینه مملكتك هر طرفنده بیوك بر هیجان حکمفرما اولغه باشلایه‌رق اضروروم و قارص شهرلرینه مقدار کلی افراد طویلا بدینی و ... او زمان اداره مملكتك اك انتظامسز بر دوری اولدیفندن - بعضی اویغونسز قفلر وقوعه کله‌رك بوده اهاالیده بر مهاجرت جریانی حاصل ایتدیکی جهتله ، مرقوم حاجی بغوص درسعادته کلش و بز دو قومه جیلنی ایله مشغول « قره‌بت » نامنده بر همشهریسنك مظهر معاوتتی اوله‌رق مومی الیهك دستکاهلری معمولاتی سوقاقلرده و چارشوی کیرده صائمغه باشلامش در . بوسیله مرقومه « بزجی بغوص » عنوانی ویرلدیکندن ، بالاآخره عالمه‌سی « بزجی اوغلی » یاخود « بزجیان » تسمیه ایدلمش در .

میشتنی بوضورتله تأمینه موفق اولان بزجی بغوص ، بر مدت صوکره همشهریسی « قره‌بت » ك کریمه‌سی ایله عقد ازدواج ایلدیکندن « هاروتیون » یاخود « آرتین » نامنده کی مخدومی ۱۰ نیسان ۱۷۷۱ تاریخنده دنیاپه کلش ودها صوکره لری « ماریام » و « هاماسپیور » تسمیه قلنان ایکی قیز اولادی‌ده تولد ایلمش در .

اوزمانلر استانبول ارمنیلری چوجقلرینک تربیه‌سینه اهتام لزومی آکلایه‌رق ، بونک ایچون منتظم مکتب بنالری وجوده کتیرمهک تشبث ایتیش و بو بنالردن برنجی اوله‌رق قوم قیوده کاشن ارمنی بطریق‌خانه‌سه مربوط کلیسا اتصالنده بر مکتب انشا ایتدیرمش ایدیلر . آرتین یدی یاشینه واصل اولدیفنده بو مکتبه دوام ایتدیریله‌رك قرائت ، حسن خط و حساب اوکرنمش و متعاقباً بر ایپکچی تزدینه چراقلفه ویریله‌رك « قزاز » عنوانی ایله توسیمی بوصفته انتسابنک نتیجه‌سی اولمش در . آرتین بر مدت چراق و مؤخرأ افندیسنک شریکی صفی ایله مرقومک دکاننده ایپکچیلکله اشتغال ایتدکدن صوکره ، فسخ شرکت و قطع علاقه ایدرك چارشیده کندی حسابنه دکان صاحبی اولمش در . ۱۸۰۲ ده ارمنیلرك « آمیرا » تسمیه ایتدکلری اغنیادن و مشاهیر صرافاندن دوز اوغلی اوخانس حکومندن ایپک رسمی التزام ایتیش اولدیفندن ، موسی‌ایله بوایشه آشنا برذاتک نظارتی آلتده بولنق اوزره چارشیده بر اداره‌خانه کشادینه لزوم کورمش و کندیسنه وقوع بولان توصیه اوزربنه وظیفه مذکوریه قزاز آرتینه تودیع ایله‌مش در .

یکچیریلرك صدراعظم قائممقامی موسی پاشانک اشتراك اهانتکارانه‌سی ایله سلطان سلیم خان ثالثی خلع و سلطان مصطفی خان رابی اجلاس سریر سلطنت ایللری اوزربنه مملکتده شیرازه انتظام بوتون بوتون بوزولمش و اوجاقیلرك شپاریقلی صوکره درجه‌یی بولش اولدیفندن ، ملل مختلفه ارکانندن بررکشی‌یی اعدام و اموال و املاک‌نی مصادره ایتک صورتیله بین‌الاهالی خوف و دهشتی آرتدیرمق تصورنده بولنمش و بتصورلرینک ارمنیلردن نظام اوسته‌سی تسمیه قلنان آتمکچی باشی آرتین و ارمنی قاتولیکلرندن دوز اوغلی اوخانس و روملردن میخانه‌چی تودوراکی و موسویلردن شابچی موسی جقنده تطبیقی قرارلشدیرمش ایدیلر بوبابده اوجاق قاضیسندن اعلام آلدقدن صکره ات میداننده قشله‌لرینه کیده‌رك

محکوملرک اورایه جلبنه تثبث ایلش اولدقلری استخبار قلمسی اوزرینه قزاز آرتین همیره سی « ماریام » ک زوجی « نوریان اوخانس » ک قزغانجی حاجی مصطفی ایله معارفسی اولمسندن بالاستفاده همان مومی ایله برابر ات میداننه کیدرک حاجی مصطفای بولش وقشله نک بر او طه سنه کورتوره رک پک چوق رجا واسترحام ومبالغ کلیه اعطاسی تعهد ایلک سایه سنده هر دردینک حیاتی قورتارمغه موفق اولمش دره قزغانجی حاجی مصطفی قزاز آرتینک استرحاماته موافقت ایتسی اوزرینه ، ات میداننده کائن تکیه جامع شریفنه کیدرک کیفیت اورداده بولنان همالرینه بیان ایلدیکندن ، یینلرندن ویردکلری قرار موجبنجه اولجه استحصا ایتش اولدقلری اعلامی یرتمشیر ومرقوم درت شخصک اعدامی هر نه قدر اولجه قرارلشدیرلش ایسه ده ، جزای اعدامه شایان برشی باپامش اولدقلری تحقیقات واقعه دن آکلاشلدیغندن ، یکیکچری اوجاغنک شرفه حیاتلری باغشلانیدیغنی منادی واسطه سیله اوجاق افرادینه اعلان ایتدیرمشلردر .

دوز اوغلی اوخانس اوجاقلیلرک کندی حقنده کی قرارینی خبر آلمش اولدیغندن خانه سنده جلادک ورودینه منتظر ایلکن قزاز آرتینک مواصلتی وخبر استخلاصی کندیسنه تبشیر ایلسی اوزرینه مربوطیت نعمت شناسانه سی اثبات ایدن شو خدمتدن طولایی مومی ایله فوق العاده بیان تشکر ایتش وکرتور ، سرکز ، قره بت ، میقاتل ، آغوب ، بغوص نامنده کی آلتی محدودنی نزدیکه جلب ایدرک قزاز آرتینی بعدازین اولاد طانییدیغنی وکندیلرینک ده اولهجه طانیملری لازم کله جکتنی بیان ووفاتندن صوکرده ده مومی ایله قردادش معامله سی ایتملری لزومنی وصیت ایتش وفی الحقیقه تاریخ مذکور دن اعتباراً دوززاده لر قزاز آرتینه « برادر » کلمه سیله توجیه کلامه باشلامشلردر . سلطان محمودخان عدلی نک ایکنجی سنه سلطنتنده (م ۱۸۰۹) قدس شریفده کی (ماریعقوب) مناستری قدیمآ روم ملتته عائد اولدینی حالد ارمنیلرک مذکور مناستری رشوت سایه سنده

فضولی زیر تصرفلرینه کچیرمش اولدقلری وروم ملتک حقوقی تصدیق بیورلدینی تقدیرده خزینه دولته بیک کیسه آتجه تقدیم قلته جنی حقدده روم بطریقخانه سی طرفندن بر عرضحال تنظیم و باب عالییه تقدیم قلتمش و صدر زمان یوسف پاشا طرفندن عتبه علیایه رفع ایدلمش اولدیفندن کیفیتک دائره عدل و حقانیتده تحقیقی خصوصه اراده سنیه پادشاهی شرفسانج بیورلمش ایدی . قزاز آرتینک توصیه سی اوزرینه اوزمانک ارمنی بطریق پستقوس اوخانس افندی ، دوزاوغلی اوخانه مراجهتله روم بطریقخانه سنک دعواسنی رد ایچون استعمال نفوذ ایلمسی استرحامنده بولندیقندن ، قریباً روسیه یه قارشی اعلان حرب ایديله چکنی وروملرک دعواسنه محبت ایدن یوسف پاشانک اردوی هایونله برابر محاربه یه کیده چکنی بیلیمکده اولان مومی ایله دوزاوغلی اوخانس ، ایشک اوزمانه تعلیقی توصیه سنده بولتمش وفی الحقیقه بر قاج آی صوکره صدر اعظمک اردوی هایونله برابر سفر بر اولسی و صدارت قائممقاملنی مسندینک سابقاً ضربخانه عامره ناظری شا کر احمد پاشایه توجیهی اوزرینه مشارالیه مراجهتله ماریمقوب مناسرتینک ارمنیلره عاثدیتته و بو کیفیتک حضرت عمر و صلاح الدین ایوبی و سلطان سلیم خان اول زمانلر ندنبری فرمانلره مصدق بولندیقنه دائر ارمنی بطریقخانه سی جانبندن تنظیم قلنان عرضحالی عتبه علیایه تقدیم ایندیرمش و بر آرز صوکره بطریقخانه جانبندن ایکنجی بر عرضحال ایله دخی رکاب ملوکانه دن استدعای معدلت اولنسی اوزرینه هرا یکی طرفک ادعاسی باب فتوا پناهیده تدقیق اولنسی خصوصه اراده ملوکانه شرفصادر اوله رق اولوجهله اجرا قلنان تدقیقات نتیجه سنده تنظیم اولنان مضبطه خاکبای سنیه ملوکانه یه عرض اولتمش در . بونک اوزرینه قدس شریفده کائن مقامات مبارکده روم و ارمنی ولاین جماعتلرینک حقوق تصرفیه سنک و آیین اجراسنه و مقاماتک خدماتنه دائر معمول به اصول و اعتیادات و امتیازاتک تصریحی خصوصه اراده سنیه شرفصادر اولدیفندن ایجابی اجرا و نتیجه تدقیقات یکیدن عرض عتبه علیا قلندیقندن

حقوق مکتسبہ و اصول سرعہ فیابعد تغییر و تبدیل اولنماق حقندہ فرمان
ہایون اصدار بیورلش در .

ایک ویرکوسنک مدت التزامی ختام بولسی اوزرینہ دوز اوغلی
اوخانس قزاز آرتینک حسابلرینی تدقیق ایتیش و خدمات صداقتکارانہ سی
بر تدقیق نتیجہ سندہ آ کلاشلدیقندن ، مومی الہی خانہ سی کتخدالی
ایلہ بالجلہ اموری مدیرتہ تعیین ایتیش ایدی . دوز اوغللری ضربخانہ
عامرہ صرافی اولدقلرندن ایکی سنہ سوکرہ قزاز آرتین مبايعہ مأمورلقنہ
تعیین اولنیش ویالدر خاندہ بوايشہ مخصوص اوطلدہ اجرای معاملہ بہ
باشلامش در .

دوز اوغلی اوخانس بر مدت سوکرہ وفات ایتکله بالجلہ اموری ،
ازجلہ ضربخانہ عامرہ صرافلنی، مخدوملرینہ یکیش و بالجلہ معاملاتہ
قزاز آرتین اونلرک اک نافذ مشاوری اولش ایدی . فقط ضربخانہ نک
ادارہ سی پی در پی انتظامی غائب ایتدیکی و بعض ارکان و مأمورینک اسراف
و سفاقتی قزاز آرتینک خوشنودسزلقی دعوت ایتدیکی جہتلہ بوابدہ
اخطاراتدہ بولنیش ایسدہ سوزلرینی اسماع واعدہ انتظام صدندہ سرد
ایتدیکی تکلیفلری قبول ایتدیرہ مدیکندن استعفا ایدرک ہیچ برابلیشک
و ذمتی قالدینی حقندہ ضربخانہ امینی عبدالرحمن فیضی بکک دخی مہرینی
حاوی اولہرق دوز اوغللرندن ابرانامہ آلمش در .

۱۸۱۹ء (۱۲۳۴) نزد پادشاہیدہ فوق العادہ حائر نفوذ بولنان
حالت افندی عبدالرحمن فیضی بکی کتخدای صدر عالی (یعنی داخلہ
ناظری) تعیین و آنک یریندہ شہرامینی خیراللہ افندی بی مأمور ایتدیرہ
دیکنندن ، مومی الہ خیراللہ افندی دوز اوغللرینک تدقیق حساباتی
حقندہ ارادہ استحصال و متوفی اوخانسک مخدوملرندن کرقور
ایلہ سرکزی ضربخانہ حبس ایتدیرمش و ۲۹ اغستوس ۱۸۱۹ء
صندیق اوطلہ لرینی تمہیر ایدرک تحقیقانہ باشلامش در . ایکی کون سوکرہ

برادرلری میقاتلایله مفردیچ و دوز اوغللرینک دامادی آلکسانیان اوخانسی و آزاناور اوغلی اوسب دخی جلب اولنه رق جله سندن دوز اوغللرینک خزینۀ دولته دینلرندن طولایی سند طلب اولنمش در . دیگر اوچی سندی امضا و اعطا ایلشارسه ده آزاناور اوغلی اوسب وضع امضایه موافقت ایتمدیکنندن خیرالله افندینک اسریله زنجیره اوریله رق حبس اولنمش در . فرداسی دوز اوغللرینک و تعلقاتیلۀ باشلیجه مستخدملرینک خانه لری قبودان دریا عبدالله پاشا و ترسانه کتخداسی و بوستانچی باشی و طوپچی باشی و قلعه آغاسی و مقدار کلی یکیکجری طرفندن باصیله رق و سکنه سی طیشاری چیقاریله رق تمهیر و قبولرینه نوبتی اقامه اولنمش وارککلری حبسخانه یه ، قادینلری ایسه قوم قبوده کائن ارمنی بطریقخانه سه ایصال قلنمش در .

دوز اوغللرینک یرینه ضربخانه صرافلغه، ارمنی ملتندن دیگر مناسب برذات تمینی دولتهجه قرارگیر اوله رق کیفیت بربر باشی کردلی علی آغا طرفندن سرای هایون قالفه سی بالیان کرقروره بیان و موافق بری آرایوب خبر و یرمسی مومی الیه توصیه ایدلش اولدیغندن ، معمار کرقرور ذاتاً تجربه سی سبق ایتش اولان قزاق آرٲیندن معتمد و موافق بری بولنه مه جفتی سولش ایدی . بربر باشی علی آغا قزاق آرٲینی کندیسنه کتیرمسی قالفه یه امر ایتمدیکنندن ، مومی الیه کلوب کیفیت اوتهدنبری محبی اولان آرٲینه بیان ایتش ایسه ده ، مومی الیه سابق افندیلرینک فلاکتندن استفاده ایتک ایستمدیکنی بیانه جواب رد و یرمش در . آنجیق قزاق آرٲینک ارمنیجه برترجه حالی نشر ایتش اولان متوفی استبان پاپاسیان افندینک بیانه کوره دوز اوغللرینک حسابلرینی بولنه قویه رق اونلری محبوسیتندن قورتارمق انجون بووظیفه یی قبول ایلسی لازم کلدیکی بالیان کرقرور طرفندن مصرانه بیان اولنمسی اوزرینه آرٲین موافقت کوستره رک مومی الیه ک رفاقیتله بربر باشی نزدینه کیتمش در .

بوصورتله ایلولاك بشنده قزاز آرتین بااراده سنیه ضربخانه عامره صرافلغه تعیین اوله رق خیرالله افندی نزدینسه اعزام وایفای وظیفه به مبادرت ایتش در .

ایلولاك اون یدیسنده دوز اوغلی کر قوروسر کنز ضربخانه دن چیقار یله رق بوستانجی باشی حبس خانه سته نقل اولمش در . ایلولاك بکرمی طقوزنده دوز اوغلی میقانلک بکی کوبده بر روم بالقجی نك خانه سنده مختفی اولدینی خبر آلهرق اوراده توقیف و دیگر لری مثللو بوستانجی باشی حبس خانه سته نقل اولمش ، مقاطعه خزینه سی صرافی مناسیان کر قوردرخی توقیف ایدیلرک حبس خانه مذکوره ایصال قلمش در .

اوشاده وباخته لکی استانبولده شدتله حکمفرما اولدیغندن حبس خانه ده ماناسیان کر قور و دوز اوغلرینک وکیلخرجی مار دیروس علت مذکوره به دوچار اوله رق وفات ایتش در . دوز اوغلی قره بت دخی و بادن مصاب اوله رق ذهته پریشانی طاری اولش ایسه ده مؤخرأ اعاده صحت ایلش در . موقوفینک سد و تمهیر قلنان خانه لری پی در پی آچیله رق باغچه ده کی اغاجلره واریغچه قدر نه وار ایسه بالمزایده فروخت اولمش و تشرین اولک دردنجی جمعه ایرتسی کونی علی الصباح دوز اوغلی کر قورایله سرکنزک باب هابیونده کله لری الندی کبی عموجه لری مغردیج ایله دیگر برادر لری میقائل دخی بکی قپوده کائن یالیرینک پنجره سته آصیل مق صورتیله اعدام ایدلش در . دوز اوغلرینک بوفلا کتی و قزاز آرتینک ضربخانه صرافلغنده اونلری استخلاف ایتسی سوء ظنی دعوتدن خالی قالماسی طبعی ایدی . علی الخصوص دوز اوغلرینک قاتولیک مذهبه تابع اولدقلرندن تعصب مذهبی نك ده بوایشده بر موقع طوتمش اولسی احتمالندن بحث ایدنلر بولمش در . آنجق صورت تحث کیفیت شانی زاده تاریخنده پک واضح بر صورتده کورستلش اولدیغندن برشبه یه محل اولدینی آکلا شلمقده در . زیرا دوز اوغلرینک فلاکتی منفردأ ظهور ایتش برشی اولیبوب ، عبدالرحمن بکک فلاکتسه پیرو اولش

و کیفیت اخبار و شکایتک صورت و قومی کوسترلش در؛ الک بیوک مقابلرده
بولان ذواتک اشتراک ایتدکلری بویله بر ایشیده قزاز آرتینک موقع
و تأثیری اهمیتسز قالیر ایدی . شانی زاده نک بوماده حقنده یازدینی فقره
بروجه آتی در :

« عبدالرحمن بك از قدیم میال زینت و سفاهت اولدیفندن قطع
نظر آتارتکبر و نخوت اولان مافوقه نمانیده اغترار و مادونسه دل آزارلری
جملهده باعث اغبرار اولمش عاقل صورتنده بر مجبول بلاهت اولدیفندن
نیم خنده اقباله فریفته و سرفروی مکیده کریخته اولور مقولهدن ایدی
(نباشد نیک باطن در پی ارایش ظامر . بنقاش احتیاجی نیست دیوار
کستازرا) دوز اوغللری ایسه میراث خوار طرزنده مال یی حساب و اتحاف
ذی قیمت و نایاب اورته سنده قالمش و خزائن سلطانیه ایله نیجه یوز ادمارک
وسع اداره سندن بیرون متفرق و کونا کون اخذ و اعطا و هرزه وکیل
کائنات تعبیرینه سزا اعمال و اشغال لایمده و لایمحصی شعور دیجورینی
قابلا یوب قالمش یعنی بر طرفدن سکر فرحت و ذوق رغبت و بر جانبندن
بریشانی فعل و مصلحتله کرداب حیرته طالمش بر طاقم مطلوب الادراک
سفا اولدقلرندن وقتا من الاوقات ذات شوکتسمات شاهانه ادنا مرتبه
اماله آمال بیوردقلری حالده تغلیط و اغفالک دخی محال اوله جغنی تصور
ایتمیه رک کویا حیل خفیه لرینه عقلی ایرر رجالی میرمومی الیه و سیله سیله طرد
وانکال ایتک اسبابی استحصاله اشتغال ایتمشلر ایدی . لکن نفس
مصلحت دونوب طولاشه رق بالتربیه طبعیه طبعیه ناطق و حقیقت ماده یه اخرکار
سلطان سلاطین دقایق بین ایده الله تعالی بالعلم والیقین حضرتتارینک علم
عالم شمول ملوکانه لری لاحق اولدقده عبدالرحمن بك وجه مذکور
مصادره دن ماعدا (الجلاء اشد البلاء) مقتضاسیله تأدیه سز اوله رق دیمتوقه جانبنه
نفی و اجلا اولمش ایسه ده بشقه کونا ترتیب جزادن عفو ی خصوصی
درجه استحاله یه وارمش ایکن اثبات مدعای تبرا ضمننده بواسطه تدیر

بعض عقلا ایلہ مستند صدر اعظم و مقام معالی فتوی و حالت افندی
و حالاً کتخدا سید افندی و رئیس الکتاب جانبی صالح افندی و چاوشباشی
حسنی بک و ضربخانہ عامرہ امینی خیراللہ افندی یدلری ایلہ یدی عدد
امضا ایلہ خاکبای ہایونہ عرضحال تقدیمی ایلہ استدعا اولندی ... الخ ،
ارمنی مورخ لرینک بیسانہ کورہ دوز اوغللرندن اعدام ایدیلنلرک
برای دفن عائلہ لرینہ تسلیم اولنسی مادہ سندنہ قرار آرتین استعمال نفوذ
ایٹش اولدینی کبی ، برفاچ آی مرورندہ صلب اولنلرک غیر محبوسینک
اخلائی سیلی حقندہ دہ مناسب بروسیلہ دن بالاستفادہ بربرباشی علی آغانک
توسطنی استرحام ایٹش و کیفیت مومی الیہ طرفدن عتبہ شہانہ یہ لدی العرض
مناسب محللرہ نفی و تبعید اولنق اوزرہ محبوسینک ارمنی بطریق بغوص
افندی یہ تسلیمی خصوصنہ ارادہ سنیہ شرفتعلق بیورلش در . محبوسلر
ارادہ پادشاهی موجبہ مارتک برنجی کونی قوم قبودہ کاش ارمنی بطریق خانہ سنہ
ایصال قلنہ رق / بطریق مشار الیہ دوز اوغلی قرہ چی و آغوبی و بغوصی قیصریہ
قربندہ کاش (سورپ قرہ بت) مناسترینہ و دوز اوغللرینک انشتہ سی
آلکسانیان اوچانس ایلہ اوچ برادرلری نیکدہ یہ و دیگر انشتہ لری
جاحبیان اوسبی مدلی یہ ، دوز اوغللرینک ینکہ سی ماریانہ قادین ایلہ مخدومی
آرتینی استانکویہ ، آژناوور اوغللرندن اوچ قرداشی لینی یہ ، دوز اوغللرینک
دامادی طنفر اوغلی آرتین ایلہ کاتبی آطناسی و مرقوم آطناسک برادرینی
قبریسہ ، کوچک اوخانسی ردوسہ و دوز اوغللرینک توقینی کیجہ سی خانہ لرنده
بولنان « استپانوس » نام ارمنی قاتولیک راہبنی دہ لینی یہ کوندرمش در .
بو وقوعانک زمان جریانندہ ارمنی جاعتندن بعض اغنیانک قاتولیک
مذہبہ تمایلی ارمنی بطریق خانہ سنجہ اندیشہ بی موجب اولمقدہ و شکایاتی انتاج
ایتمکدہ اولدینی کبی قاتولیکلکہ میل کوسترنلر دن بر قسمی آپایان راہبیرینہ ،
دیگر بر قسمی ایسہ « قولہ جلی » دینیلن طریقہ رہبانیہ منتسبینہ طرفدارلق
ایتمکدہ ایدیلر . دوز اوغللری آپایان دینیلن رہابینک طرفدار و حامیسی

اولدقلرندن قولهجلی رهایینک بونلره دشمن اولدقلری ، ضربخانه عاصره صرافلقک کندی طرفدارلری جانبدن استحصالنه چالیشدقلری و دوزاوغللرینک دوچار فلاکت اولملرندن بر حصه مسؤلیتده اونلره ترتب ایلدیکی استپان پاپاسیان افندینک ائرنده محرردر . دوز اوغللرینک یوم اعدامنده بو عائله نك دشمنلری قنبدیللیده داودیان آندونک خانه سنده کشیده قلنان بر ضیافته اشتراک ایتیش و قولهجلی دینلن رهایینده بو ضیافته حاضر بولنش اولدقلرندن ، شو حرکتلری ارمنی جماعتجه فوق المعاده موجب تأسف اولمش ایدی . محبوسینک تغریبندن بر آرز صوکرده دوز اوغللرینک خانه سنه دوام ایدن ، وعائله مرقومه افرادینه وظائف دینهلری ایفا ایتدیرن قاتولیک پاپاسنک ده تغیری حقنده طرف دولندن امر تبلیغ اولندیفنندن بطریق بقوصی افندی بوماده حقنده قزاز آرتین ایله مذاکره ایتیش ومومی الیهک توصیه سی اوزرینه آبیان طریقه سی رهایینی یرینه دوز اوغللرینک یوم اعدامنده ضیافته اشتراک ایدرک شان انسانیته غیر لایق بر حرکتده بولنش اولان قولهجلی رهایینک تبعیدی قرارلشدیر . لمش در . داود اوغلی اندون ایله طنغر اوغلی آغوب بطریقخانه یه جلب اولنهرق قولهجلی رهاییندن آلتی کشی ارانه ایتملری کندیلرندن طلب اولنهرق ، اندون نامنده کی بسقپوس ایله دیکربش راهب بحر سفید آطه لرینه نفی اولمشلدر . حتی بادی امرده بش کشی بولنش اولوب آلتیجی اوله رق کیمک ارانه سی موافق اوله جفی دوشونلکده ایکن ، تاویت نامنده بر راهبک « مادام که بر کشی یه ده ا لزوم وار ، بنی کوندریکمز » دیمش اولدینی مروی در .

ارمنی بطریق بقوص افندی دوز اوغلی قره بت و آغوب و بقوصی قیصریه یه کوندردیکی صروده قزاز آرتینک توصیه سی اوزرینه محلی مرخصه سی استپان راهب بر مکتوب یازهرق مومی الیهم حقارنده احترامانده بولمنسی و راحتینه صوکه درجه اعتنا ایتمنی امر ایلش ایدی .

ارمنی جماعتک بر قسمندہ مشاہد اولان قاتولیکلک جریانندہ او زمانک احوالہ کورہ پولیتقہ نقطۂ نظرندن دہ محذور کوریلہ رک بعض تدابیر اجرا ایدلش ایدی . بوبابدہ شانی زادہ دیورکہ :

« قرق الی سنہ قدر وقتدنبرو سیاح کونہ درون ممالک دولت علیہدہ بعض طرفلردن مبعوثاً کشت وکذار و دولت علیہنک اهل ذمت رعیتہ اوروپا مللی آیینلرخی تعلیم ایلہ مرقوملری آنلرک مسلکنہ امالہ وجلب ایلہ ترک ذہاب قدیملرینہ تشویق واجبار ایدن کورہ پاپاسدن بعض وسواس وخناس (قطعہ) « این طائفہ از رحمت حق دورانند . از فیض خدا وخلق مہجورانند . راہی کہ کہ نمودہ حق نمی پیمانند . یامردم سخت چشم پاکورانند ، مانجہ ارمنی طائفہسنک اکثرینی تدریجاً قاتولیک آیینتہ داخل وبعض دول اوروپا مسلکنہ مائل ایتمککہ برمدتدنبری ارمنی ایلہ قاتولیکہ دومملری بپنندہ اختلاف کلی ظهور وبوسیلہ ہزار مفاسد سبق ومرور ایتمککہ ایکن بواننادہ ارمنی صراف طائفہسندن طنقر اوغلی اغوب وداود اوغلی انطون نام ذمیلر دخی داخل زمرہ قاتولیک اولملریلہ این مذکورک سربست اجرا ورواج واستیلاسنہ (ع) « عصائی بہتر از صدسمع کافورست اعمی را ، مؤداسنجہ تعصب جاہلانہ پاپاسانہ ایلہ حرص وتہالکدہ امثاللرینہ فائق اولدقلری اجلدن قاتولیک اولانلر ارمنی بطریقندن قطع رشتہ علاقہ ایدرک جوار استانہدہ بطریقخانہ کبی برقاتولیکخانہ دخی ایجاد ایلک ملاحظہسنہ مبتلا وریم بابا طرفندن شمیدیک کیزلوجہ مآذون بر قاتولیک بطریق اولوب سائر قاتولیک کلیساری ورہایین ودرون ممالک خاقانیدہ اولان ارباب آیین انک تحت حکمنہ احالہ قلنمق ملاحظہسنی ستر واخفا ، آنجیق اولا ازینقدہ چفتلک دیہرک یواش یواش بر کلیسا بناسنہ برزمین ایلہ باغ وبانچہ واطہ وآخور کونہ شروع وابتدا برلہ طنقر اوغللری اقرباسندن لورن نام قاتولیک ارمنی ی امین بسا وخداویردی اوغلو وطنقر اوغلو وداود اوغلی نام صرافلر عندلرندن صرفلہ تدریجاً شروع ایلدکلری ہنوزدر

زیر کلم خفا ایسهده بعض ارمنی اشقیا وسفهاشی تحریک وپطریق ملت
 مزبورده بی طور قدیملرینه تشویق ایله مغایر رضا و منافی رسم رعایا
 حرکت نابجیادن نصیح وپند ایله تبعید و تفکیک مراد ایلدیکچون انک
 انقیادنن سرکش وانواع اغوا و مفاسدشتا ایله ارمنی طائفه نیک دخی
 احوالی بوکراهلر مختل ومشوش ایدرک برطرفدن دخی صراف
 اولملری تقریبیله بعض مجالس کبارده فیما بعد قاتولیک گروهی ارمنی
 بطریقته انقیاد ایتمز وبونلر بشقهجه اولمدیجه بواختلال بتمز دیهرک
 نقدینه قلیبرینه یواش یواش رواج وقاتولیک عقلی عیارله بونیت زبونی
 درعقب صحته اخراج خولیاسیله بعض بویله ترهاته جرأت وبالذات
 دولت علیه مضر اولان ماده بی لسانه المنه جسارت ایتدکلیری رسیده
 سمع سلطنت اولمغله با خط هایون شوکتیمقرون شاهانه وبا فرمان عالی
 مسفور طنقر اوغلی لمنی وداود اوغلی ردوس جزیره سنه نفی واجلا
 اولمغله مرسوم (ع) اینچ قدر جهد غلامک مراده نصیب چله
 مقدردن زیاده دیهرک محل منفالرینه اسرا اولندیلر .

دوز اوغللرینک خانه لرنده اجراقلنان تحریات ائشاننده کلیسا اتخاذایدلش
 اوطلر و آیین روحانی اجراسنه مخصوص کسوه وآوانی ظهور ایتمش
 وقاتولیک مذهبیه منتسب بر زمهره نیک موجودیتی بو صورتله نظر دولتمده
 یکی باشند تین ایلش ایدی .

حکومت ارمنی جماعتی پطریقک کفالت معنویه سی آلتده طانیدینی
 جهته، تفرقه نیک ازاله سی اسبابنه نوسل ایلهرک، شاید کندیسنه اطاعت
 ایتمیلر بولنورسه باب عالی به بیلدیرمسی وقعه مذکوره عقبنده بطریق
 بغوص افندی به امر ایلش ایدی. بونک اوزرینه ارمنی جماعتجه «آمیر»
 تسمیه قلنان سر معمار کیرقور، قزاز آرتین، جانیک، ارغانیان
 اوخانس، آرنانور قره بت بطریق مشارالیه ایله بالمشاوره قاتولیکلری
 مذاکره دعوته قرار ویرمشلر و بودعوته اونلر طرفندن اجابت اولمغله

اوزون اوزادی مکالمه دن سوکره مراسم واعتیادات مذهبیجه تفرعاندن
معدود - وقاتولیکلری عمنون ایدم جک ماهیتده - بعض مقررات اتخادی
مقابلنده ائتلاف میسر اوله رق (هراوه سیرو) یعنی «دعوتنامه مودت»
عنوانلی بررساله ایله ائتلاف منعقداهالی به اعلان اولمش و ۱۹۰۱ نیسان ۱۸۲۰
تاریخنه مصادف بازارکونی قوم قبوده کی بطریقخانه کلیسایسنده اجرا اولنان
آینده قاتولیک مذهبه منسوب رهایین دخی ارمنی رهبانی کسوه رسمیه سی
اگتسا ایلش اولدقلمی حالده آینده انبات وجود ایلش لدره حتی رجال
ملت طرفدن ضیافتلر کشیده سیله بو ائتلافدن طولانی فوق العاده اعلان
مسرت اولمش ایدی .

کلیسا قوانینجه بویله بر مسئله روحانیه آنجق ارمنی کلیسایسنک
اک بیوک مسندداری اولان آچمازین قاتوغیقوسنک ریاستی آلتده وعموم
ارمنی سرسپقوس و بسپقوسلرندن مرکب اوله رق انعقاد ایدم جک بر
مجلسده حل اولنه سیله جک ایکن استانبولده تشکیل قلنان مجلس بوماهیتدن
حاری اولدینی واتخاذ قلنان قرارلرک برقاچی قاتولیک اعتیادانک قبولی
حکمنده اولوب ، حسیات عوامی رنجیده ایلدیکی جهته ، اهالیده
خوشنودسزلق حاصل اولمش ایدی. ارمنی مورخلری ائتلافدن ناخشنود
لاتین رهایینک و آنقره لی ارمنی قاتولیکلرندن بمضیسنکده ال آلتدن
تحریکاتده بولمش اولدقلمی حکایه ایدیورلر . بونحریکات نتیجه سنده
اهالی بطریقه قارش قیام ایتمش و بیوک برعربده ظهور ایلش درکه شانی زاده
بووقعه یی (غلوی ارمنیان بریطریق) سرلوحه سی التده حکایه ایتدیکی
صره ده دیورکه :

« ... بوتقریب ایله بطریق دخی بواکی صنف بیتده مضاد اولان
بعض ماده لری رفعله کویا ارمنیلر ایله قاتولیکلری برلشدیرمک تدبیرینه
مبادرت ایدوب لکن حقیقی ینه برمدتدنبرو دولت علیه نک اهل ذمتی
دماغنه سرایت ایدن سمیت خفیة خارجیه سیبیله بطریق تبدیل ایتدیره رک

ایستدکلرینی بطریق ایستدیرمکه مرکوزمیرلری اولان مفاسدی اجرایی تمجیله وسیله آزار بمض رطوبتلقاتولیک طاقنک کیزلوجه قاتولیک اولان بمض پاپاس واسطه سیله صورت صداقتده بطریقہ تعلیم وتسویلرندن ناشی بطریق دخی عن جهل ایچ یوزندن بتون بتون ارمنیلری قاتولیک ایتمکه قرار ویره جک بمض موادی ارمنی طاقنه نصیحت کونه تکلیف ایلدکده اشبو ماه ذی القعدة نك اون برنجی بازار کونی (۷ آغستوس ۱۸۲۰) ارمنی خذله سی کروهی بطریقہ «سن بزی عاقبتده قاتولیک می ایدہ جکسک دخی نه اولمورد» دیو هجوم ایللری ایله بطریق برتقریبه اللرندن تخلیص کریسان وکوجیله فرار برله پنهان وغلغلہ ارمنیان احوالیده رایکان اوله رق درعقب قوللق نفرات وضابطائی کلوب دفع جمعیت مراد ایستدکلرندہ نفراتدن برقاجی یاره لیش ايسده سوز صاحبزینک برقاجی اخذ وحبس ایلدکلرندہ ماعداسی براکنده وپیشان اولدی بدمه محبوسلره اذیت اولنه رق کندولرینی بوماده یه سوق وتشویق ایدنلری خبر وبردکلرندہ آنلرک برآزی ققی اولنوب ظاهرده اصل مبداء فساد بش کیمسه که آنلرک بری صراف طاقه سندن در ماه ذی الحجه اواسطنده قتل واعدام اولندیلر.

ارمنی مورخلرینک بیاننه کوره بطریقخانه پیشکاهنده اجرا اولسان نمایش عقبنده توقیف اولنان «دلی بغدادصار» اشکنجه ایدلدکده قیصریه لی قره بت نام راهب نامزدینی اخبارایتمش وبوآدمده بمض رهایین ایله ارمنی آمیرالزندن سقا اوغلی کیرقور ایله مومی الیهک اقریاسندن آزاریا نام شاب امردی، آریار یان مغردیجی قره کهیا ابراهامی اخبار ایلمش در. بونلردن قره کهیا ابراهام مصر قیسو کتخداسی نجیب افندیکنک مراجعت واسترحامی ایله اخلا اولنش وسکسان یاشنده براختیار اولان سقا اوغلی کیرقور اذیت طیانهمدینندن ونفسنی فدا ایددرک بو احواله نتیجه ویرمک ایستدیکندن بوتون مسؤلیتی قبول ایدرک جزاسنه حاضر اولدیقنی سولیش ودلی بغدادصارذاتاً اعتراف جرم ایتمش اولوب مسئله ده ذی مدخل اولمق اوزره

توقیف قلنان قیصریہ لی آغوب دخی اشتراکنی سویلش اولدیفندن وشاب
امرد آزاریانک ده تحریکانه مدخلی افاداندن آکلا شلدیفندن ایلولک اون
سکرنجی کونی سقا اوغلی کر قور قوم قبوده ازمنی بطریقخانه سی کلیسانک
قبوسی اوکنده وقیصریہ لی آغوب دیکیلی طاشده جلاد واسطه سیله اعدام
اولمشلدر . راهب نامزدی قره بت - که الک زیاده اخباراتده بولنش
ایدی - حبسخانه ده ترک دین وقبول اسلامیت ایتیش اولمغله برابر جزاسنی
کورمکه شایان عدایدله رک شاب امرد آزاریان ایله برابر بارمق قبوده صلباً
اعدام اولمشلدر .

اخبارات واقعه به منی توقیف ایدلش اولان ایکی پسقبوسله اون طقوز
شخصک سیلیری اخلا قلتمش وصرافاندن مفردیج اریپاریان استانکویه ،
کلکل اوغلی بنفوس لئی به وبنفوس مارقاریان ردوسه نفی ایدلشلدر .

اعدام جزالریک موقع اجرا به وضندن اول صدر اعظم الحاج علی
پاشا بطریق بنفوس افسدی بی کیجه لین نزدینه دعوت ایدرک اهلالی نک
طنیان و قیاضی موجب اولان کیفیت استلافده ذیمدخل اولانلرک اسلارخی
صورمش و بطریق طرفندن حکایه وقوعات اثناسنده سرای هایون قالفه سی
کر قور ، قزاز آرتین ، پاپاسیان جانیک ، ارغانیان اوخانس و آزانووریان
قره بت اخبار اولمش ایدی .

حکومت بو آدمارک نفی ایدلمسه قرار ویردیکندن قزاز آرتین
ضربخانه عامر به عائد بالمله حساباتی تقدیم ایدرک ابرانامه آلمش وحقنده
اصدار قلنان نفی امر عالیسی « ضربخانه به عائد وظیفه سی حسن ایفا ایتیش
وحسابلری موافق مطلوب بولنش ایسه ده ملتی امورینه قاریشهرق نفاق
وشقاقه سبب اولدیفندن سائرله عبرت اولمق اوزره نفی به مستحق کورلمشدره
یولنده اصدار اولمش در . مومی الیه لئی به کوندریله رک ضربخانه عامر
صرافاتی ارمنی قاتولیکلرندن بیله زیکجی اوغلی بنفوصه توجه اولمش در .
دیگر درت ذاتدن ارغانیان اوخانس اهتدا ایتیش ، پاپاسیان جانیک صدر

اعظمك صرافى اولدینی ایچون کندیسینی قورتارمنه موفق اولمش و آرنان وورقان قره بت ساقزه اعزام قلنمش در . تشرین اولك ایکیسندنه استانبولده شدتلی برفورطنه ظهور ایدرك برچوق اماکن ، از جمله سرای هایونك محال مختلفه سی محتاج تعمیر برحاله ککش بولندیغندن کرقور قالفه دخی جمله وظائفندن اولان بوتعمیراتی اجرا ایتدیرمك اوزره نقیدن استنا ایدلش در .

قزاق آرئین برسنه دندها آز برمدت منفاده قالمش در. ارزان بیوریلان مساعده اوزرینه ۱۸۲۳ سنه سی ظرفنده درسعاده عودت ایدرك ، اول امرده جیب هایون صرافلتنه ویش آلتی آی صوکره ضربخانه عاصره امینلکنه تمیین قلنمش و سلطان محمود خان ثانی حضرتلرینك توجهنی استجلابه موفق اولدیغندن بوتاریخدن اعتباراً موقع ونفوذی برقات دها کعب اهمیت ایلش در .

ارمنی مورخلرینك بیاناتندن استدلال اولندیغنه نظراً حالت افندیك صرافى موسوی ایسخل برحس استرقابه اوتهدنبری مشارالیهی ارمنی وارمنی قاتولیک صرافلرینه قارشی تحریک لمیدر ایمش . بوصرافلره قارشی حکومتجه اصدار قلنان اعدام ونفی قرارلرنده حالت افندیك شدتله استعمال نفوذ ایتمش اولدینی آکلاشلقمده در .

حالت افندی ایله (ایسخل) ك منفالرنده محضوفاً اعدام ایدلملری اوزرینه قزاق آرئین زمین وزمانی مساعد کوره رک - اولجه وکلادن برقاچنك موافقتی استحصال و معاونتی تأمین ایلدکدن صوکره - رکاب شاهانه به براستدبا قدیمیه دوزاوغللرینك منفالرندن استانبوله مبادتلرینی مرحمت سنیه دن استعطاف ایدوب اولیابده اراده سنیه استحصالنه موفق اولمش در. دوز اوغللرینك قوری چشمه ده کائن خانه سی ایسخل ك عهده سنه کچمش و مرقوم نفی ایدلدیکی صروده طرف حکومتدن مصادره قلنمش اولدیغندن ، قزاق آرئین خانه مذکورى بدلتك

تأدیہ سی ایله اشترا ایتش در . دوزاوغللرینک (یرانوھی) و (دیروھی) نام همشیره لری اوصردده مسافرةٔ یکی قبوده کندی خانه سنده بولمقده ایدیلر. قزاز آرتین قوری چشمه ده کی ساحلخانه نك مفتاحلرینی هدیه لك نفیس لیمونلری حاوی برسته وضع ایتدیره رك همشیره سی (هاسپور) واسطه سیله بو ایکی قادینه ارسال ایتش وعائله لرینک اوجاغی یکیدن اجیا ایدلمده اولدیغنی بوضورتله اونلره تبشیر ایتش در . قزاز آرتینک ترجمهٔ حالی مؤلفی استبان پاپاسیان دوز اوغللرینک عودتی مساعده سنك مومی الیه طرفندن استحصال ایدلش اولسی مقدا فلاکتلرنده اشترا کی واقع اولدیغنی حقنده کی شبهه یی عائله مذکوره اعضاسنك ذهندن سیلیدیکنی بیان ایدیور. دوز اوغلی قره بت و آغوب و بغوص ۱۵ نیسان ۱۸۴۳ ده در سعادت معاودتله طوغریجه قزاز آرتینک خانه سنه نازل اولمشلر و برمدت اوراده قالمشلر در . مومی الیه قوری چشمه ده کی خانه یه مقتضی ارکک وقادین خدمه یی تدارک و مذکور خانه یی صاحب لرینک اسكانه موافق برحاله وضع ایتدیردکن صوکره دوز اوغللرینک کندی خانه لرینه کیتلرینه موافقت کوسترمش در .

ارمنی قاتولیکلرینک ارمنی کلیسا سانه معاودتی تشبثنک عقیم قالمسی اوزرینه بونلرک ارمنی بطریق لکنه مربوط بر جماعت حالنده اداره سنی و غلطه یا خود بك اوغلنده بر دأثره کشادیه طرف حکومت سنیه دن بطریق خانه یه وارد اوله جق و امرک قاتولیک ره اینندن تعیین و اوراده اقامه اوله جق بر وکیل واسطه سیله ارمنی قاتولیکلرینه تبلیغی قزاز آرتین ایله ۱۸۴۳ سنه یی تشرین اولنده بغوص افندی یی استخلاف ایتش اولان بطریق قره بت افندی دوشونه رك بو کیفیت حقنده قزاز آرتین قاتولیک رؤسا سیله بالندا کره موافقتلرینی آلمش ایسه ده ارمنی قاتولیک ره اینندن و کالته تعیین اوله جق ذات حقنده جماعت مذکوره ارکانی بننده ائتلاف حاصل ایدیله مش و بو ائشاده ارمنی بطریق خانه سیله علاقه دن عاری بر صورتده جماعت تشکیلاتنه مالک

اولق فکری بعض قاتولیک رؤسانجه ایلری سورولمکه باشلامش در .
 اوصرده روسیه ایمراطوری برنجی نیقوله طرفندن شاه ایران فتح
 علی شاهه قارشى آچیلان محاربه ارمنی کلیسانک الک بیوک مسنددارى
 اولان عمومی قاتوغیقوسک اقامت ایلدیکی آجیازین مناستری ایله بلاد
 متجاوردنک روسیه نك زیراشفانله کچمسنی انتاج ایلش ایدی . بالاآخره
 «بشنجی نرسس» عنوانیله قاتوغیقوسلق مقامی اشغال ایتش اولان و اوصرده
 آنجق پستقوس رتبه روحانیسنی حائز و احوالی مرخصهسی بولنان نرسس
 افندی افراد جماعتی ایله برابر روسلری التزام و ایرانلیلر علیه حرکت
 ایتش اولدیفندن، ارمنیرمیاننده دولت عثمانیه قارشى ده بویه برتصورك
 موجودیتی ایما بولنده قاتولیکلرجه بر عرصه نضال تنظیم و محمد خسرو پاشا
 واسطه سیله عتبه علیا به رفع و تقدیم قلنمش اولدینی ارمنی مورخلری طرفندن
 بیان اولنمقده درکه بونده آجیازین قاتوغیقوسنی طایما مقده اولان قاتولیکلرک
 بویه بر حال وقوعی تقدیرنده تحت مشولیتده بولناملری ایچون مستقل
 برپریقلمکه مظهرتی استدعا قلنمقده ایش .

سلطان محمود خان حضرتلری بو عرضحالی آلملری اوزرینه قزاق
 آرتمی حضور ملوکانه لرینه جلب ایله اسنادات واقعه حقنده ایضاحات
 طلب ایتدکلرند . مومی الیه جوابنده ارمنی بطریق عموم جماعتی ایچون
 نزد دولنده مشول اولدیفندن بومثللو شبهه لره محل اولدیفنی و اسنادات
 واقعه نك اوتدنبیری بطریقخانه نك حق نظارتنه دشمن اولان آنقره لی
 رهایین طرفندن تصنیع اولندیقی و امنیه مصادقت بطریقک نفوذ و حقوقی
 ادامه یه متوقف بولندیقی بیان ایتش و بونک اوزرینه لاحق و سابق
 ارمنی بطریقلرینک باب عالی یه جلبی ایله کیفیتک استکناهی خصوصه اراده سنی
 ملوکانه شرفصادر اولمش در . اراده پادشاهی موجبجه بطریق لاحق قره بت
 و بطریق سابق بغوص افدیلر مقام صدارته دعوت اولنهرق جماعتلرینک
 صداقتنه کفالت ایده ییلوب ایده میه جکلری کندیلرندن سؤال اولندمده

بطریقک مقامک ہر وجہلہ کفیل اولدینی بطریق سابق طرفندن بیان اولمش و صدر اعظم پاشا «بلاد بمیدہدہ یشایان بیکلرجہ ملتہ۔ اشکرکک صدقتندن سز فصل امین اولہ بیلیرسکز؟» دیہ سؤال ایلدکدہ ینہ موحی الیہ بنفوس افندی «اعتراف ذنوب جہتیلہ ہر ارمنی افکار و مقاصدینی پاپاسہ سویلر؛ پاپاسلر دخی شان مصادقہ و منافع عمومہ یہ منافی برحال مشاہدہ ایلدکلرندہ بزہ اشعار ایدرلر؛ بناءً علیہ بز اہالیزک افکارینی بیلیرز۔ یالکز قاتولیک دینیلن زمرہ پاپاسلر مزہ اعتراف ذنوب ایتدکلرندن اولنرہ کفیل اولہ مہ بزہ یولندہ جواب و یرمش درہ۔ بوافادات صدراعظم پاشا جہ مقنع کوریلہ رک عتبہ علیاہ عرض کیفیت اولمش و یک آزر مدت سوکرہ (۳ تشرین اول ۱۸۲۷) طنغر اوغلی اغوب عائلہ سیلہ برابر قیصریہ یہ و برادری اوسب ینہ عائلہ سیلہ برابر سیواسہ نفی ایدلش درہ۔

مورہ اختلالک صوک صفحہ سندنہ دو نٹمای عثمانی انکلیز و روس و فرانسیسقا ئی طرفندن (ناوارین) دہ احراق اولمشی اوزرینہ دول ٹلٹہ سفیرلری مملکتندن اخراج اولندقلری کبی قاتولیک طائفہ سی حقندہدہ قوم قبودہ کی بنانک احتراقی سبیلہ او اٹنادہ صماتیہ یہ نقل ایدلش اولان ارمنی بطریق خانہ سنہ آئی الذکر بشن مادہ یی حاوی بر امرعالی کوندلش ایدی؛ اولاً آنقرہ لیلرک مملکتلرینہ نفی ایدلشی؛ ثانیاً قاتولیک رہابینک اوروپاہ تبعدی؛ ثالثاً استانبوللی قاتولیکلردن ارمنی بطریقہ اطاعت ایتیمہ نلرک آناطولیہ نفی ایدلشی؛ رابعاً «مایرابد» دینیلن راہبہ لرک دخی نفی ایدلشی؛ خامساً قاتولیکلر مذہبنہ تمایل ایتمش اولانلرک یک اوغلندہ وفرنک بولنان کویلردہ اقامتنہ مساعدہ اولتیمہ رق ارمیلرلہ مسکون قریہ لرہ نقلی۔

ارمنی قاتولیک معتبرانی صماتیہ دہ کی «سورپ کیفورق (سولی مناستر)» کلیسا سنہ دعوت اولنہ رق امرعالی قرائت اولمش و ارمنی قاتولیک رجاندن بر قاجی ارمنی کلیسا سنہ التحافلہ در سعادتدہ قالدقلری کبی دیکرلری حقندہ

مقتضای امر عالی ایفا اولمش ، حتی امر عالیده صراحت کافیہ اولدیغندن قاتولیک انقره لیلرله برابر ارمنی کلیسا سنه تابع آنقره لیلرلده نفی ایدلسنه تثبیت قلمش در . بو وقعه حقنده لطفی تاربخنک برنجی جلدنده (صحیفه ۲۷۲ - ۲۷۷) بعض تفصیلات موجود در .

بو وقوعات جریان ابتدیی صروده قزاز آرتین حقنده سلطان محمود خان حضرتلرینک توجه شاهانه لری کیندکجه آرتمش ، مومی الیه عادتا پادشاه حضرتلرینه برنسبت خصوصیه پیدا ایلش ایدی . حتی صیق صیق سرای هایونه جلب بیورلدیغندن ۱۸۲۴ سنه منده (۱۲۳۹) یکی قبودن اورته کویه نقل ایتش ایدی . قزاز آرتین مشرب هایونی کرکی کبی آکلماش ونکته دانلنی نزد شاهانه ده پک زیاده مظهر تقدیرات اولش ایدی .

۱۸۲۷ سنه منده سرای هایون حمامک صورت انشاسی غضب هایونی موجب اوله رق معماری کر قور قالفه قیصریه نفی ایدلش ایدی . بو ذات قزاز آرتینک خیر خواهی ، عادتا سبب اقبالی اولدیغندن ، منافسندن عودتی ایچون مومی الیه چاره آرامش ، از جمله قالفه به برمکتوب یازه رق نفس هایونه مخصوص اولق اوزره الک اعلی نوعندن باصدیرمه یادیروب کوندرمسنی توصیه ایتش ایدی . باصدیرمه لر ورود ایدرک قزاز آرتین طرفندن سرای هایونه تقدیم اولندقدنه نفاستی تقدیر بیوریله رق « نره دن آلدینی » قزاز آرتیندن سؤال بیورلدقدنه :

— افسد مزک صادق بنده سی کر قور قالفه کوله لری بالخاصه نفس ملوکانه لری ایچون یادیروب سرای هایونه تقدیم قلمق اوزره کوندرمشدی « بولنده برافاده ایله منکوب قالفه بی خط هایونه کتیرمش و سلطان محمود حضرتلری طرفندن او آنده قالفه نک عودتی خصوصه اراده سنیه شرفصادر اولش در . بونک اوزرینه قزاز آرتین خنده هایونی موجب اولق اوزره : « باصدیرمه نک بروسیله نجات اوله بیله جکنی .

مرحمت هایونلری برکتی ایله جناب حق بکا کوستردی . . یولنده بر
خطابده بولنش در.

قوم قبوده کائن ارمنی بطریقخانه سی کلیساسنک یکیدن انشاسی
فرماتی ده مومی الیه بویله برنکته پردازلقله استحصال ایلش در .
یکی قپوحمای دکزه ناظر و ترتیباتی ثابت مکمل اولدیفندن قزاز آرتین
اورته کویده ساکن اولقله برابر آره صره بوحامه کیدر ایدی . برکون
مذکور حماده بولندینی صره ده آراندیفندن اراده پادشاهی به امثلاً
سرایه کیتمش ایدی . ذات شاهانه بندکان ملوکانه لرینک قزاز آرتینی
حماده بولوب اراده یی اوراده تبلیغ ایلدکلرینی خبر آلمش اولدقلرندن :
- آرتین ! حماد راحت می ایدی ؟ - دبه سؤال بیورمشلر . قزاز ،
فرستدن بالاستفاده :

— محترق کلیسامن الآن ویران قالدیفندن بازار دعاسی آچیقده ،
یاغمورلی وصفوق برمحله قرائت اولنیور . کوله کز آیینمز ایجابجه باشم
آچیق اوله رق بومحله طورییوردم ؛ اوشویوب نزله اولدم ؛ اونک ایچون
حامه کیتشم . « جواجی ویرمش وبونک اوزرینه کلیسانک اولکندن
دها مکلف صورتده انشاسنه مساعده ارزان بیورلدیفندن قزاز آرتین هان
یره قبانوب آیاق اوپدکدن صوکره اراده سنیه نک اصدارینی خدمتکاری
واسطه سیله بطریقه بیلدرمش در . اوج بیوک واوج کوچک کلیسادن
مرکب اولان قوم قپو بطریقخانه کلیسای بوسورتله انشا اولنش در .

مؤخرآ (۱۸۳۰ ده) کندی مزارینی مذکور کلیسالردن بری
درونده انشا ایتدیرمکه مساعده استحصال ایلسی ینه بویله برنکته
پردازلقلک مکفاتی اولمش در . شویله که قزاز آرتین مراسم دینییه نک ایفاسی
ایچون علی الاکثر احیا کرده سی اولان مذکور قوم قپو کلیساسنه کیتدیکندن ،
سرای هایونه جلبی ایچون کوندریلن بندکان مومی الیهی اوراده بولوب
اراده سنیه یی تبلیغ ایدرلر ایدی . بوحاله واقف اولان سلطان محمود

حضرتلری برکون بینه مومی الهی آراتمشلر و براز کچ کلسی اوزرینه :
 « آرتین نرهد ایدک ؟ » دیه سؤال ایدهرک : « افندمزک مساعده ملوکانهلری
 ايله افشا اولنان کلیساده ایدم ؛ افزونی عمر وشوکت ملوکانهلری ایچون
 دعا ایدیوردم . » جوابی آملری اوزرینه : « های کلیساده قاله ایدک ! »
 بیورمشلر . قزاز آرتین همان پادشاهک آیاقلرینه قبانهرق : « افندمز
 فرماتی احسان بیورکزده وفاتمدن صوکره کلیساده قالیم ، دیه استعطافه
 مسارعت ایلدیکندن ، بو استرحام نکته دازانه سی پادشاه حضرتلری
 کولدیهره رک ایستدیکی فرمانک اصدارینی اراده بیورمشلردر .

دیران کلکیان

(مابعدی وار)